

Дороніна Т. О. Проблема гендерної збалансованості освітніх стандартів (Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти): *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. "Педагогічний артистизм сучасного вчителя та викладача вищої школи: данина моді чи потреби часу?"*, (Одеса, 26 жовт. 2012 р.) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, ДЗ «Одеський національний університет імені І.І. Мечнікова». Одеса, 2012. С. 140-141.

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ ЗБАЛАНСОВАНOSTI ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ (ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ БАЗОВОЇ І ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ)

Т.О. Дороніна
КПІ ДВНЗ «КНУ», Україна

Питання доцільності введення гендерного компонента до вітчизняної освіти сьогодні практично не викликає заперечень ані з боку офіційних установ, ані з боку педагогів-практиків. Переконливим аргументом на користь актуальності розглядуваного питання є наказ МОН України «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» (№ 839, від 10. 09. 2009 р.), у першому пункті якого висувається вимога провести експертизу державних стандартів, навчальних програм для дошкільних, загальноосвітніх щодо їх відповідності принципам забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Передовсім слід зазначити, що у листопаді 2010 р. МОНМС України видало наказ (№ 1068) «Про розроблення нової редакції Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» та у березні 2011 р. Департамент загальної середньої та дошкільної освіти МОНМС України виніс на громадське обговорення проект «Концепції нової редакції Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти». І попри те, що у Загальних положеннях Концепції ДЗСО «пріоритетними освітніми завданнями найближчого десятиліття для України» проголошено глобальні Цілі Розвитку Тисячоліття, питання використання гендерного підходу в Концепції ДЗСО не порушується, хоча стверджується.

Слід відзначити, що перша (і єдина) спроба комплексного проведення гендерного аналізу ДЗСО була здійснена за підтримки «Програми рівних можливостей та прав жінок в Україні», яку впроваджує Програма розвитку ООН із 2010 р., результатом чого стало видання збірки рекомендацій «Гендерні стандарти сучасної освіти». У результаті дослідження фахівці дійшли висновку, що в змісті ДЗСО «частково враховано засади гендерної рівності: загальнолюдські цінності, толерантне ставлення й повага до інших, свідомий

вибір, власна активна життєва позиція, а також задекларовано наголос на всебічному розвитку особистості, що сприяє її самовизначенню та самореалізації». Проте такий висновок дещо передчасний, оскільки у ДЗСО та у запропонованому для громадського обговорення Департаментом загальної середньої та дошкільної освіти проекті Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти (далі – Проект ДЗОС) гендерний компонент відсутній, тому чинний ДСО та Проект ДЗОС можна вважати гендерно нечутливим.

Для забезпечення гендерного паритету в навчанні та вихованні учнівської молоді та для подолання наявних суперечностей між законодавчими деклараціями й освітніми правовими актами необхідне у «Державному стандарті загальної освіти» варто зробити такі уточнення:

– гендерний підхід необхідно врахувати у всіх розділах тексту ДСЗО (наприклад, у розділі “Загальні положення”: “Компетентнісний, особистісно зорієнтований, діяльнісний, *гендерний* підходи здійснюються завдяки варіативності методик організації навчання, а також факультативним курсам залежно від пізнавальних здібностей учнів”);

– наприкінці розділу “Загальні положення”, де йдеться про професійне визначення учнів, слід також акцентувати на відсутності статевих обмежень у професійній орієнтації учнів / учениць (можливо, таким чином: “...За наявності необхідної навчально-матеріальної бази варіативний освітній компонент може бути спрямований на здійснення допрофесійної та початкової професійної підготовки школярів / *школярок* і здобуття ними певних професій *без статевого обмеження*”);

– до освітньої галузі “Мова і література” (зміст мовного компонента, культурологічна лінія) серед завдань, виконання яких галузь забезпечує, слід додати гендерну складову (можливо, у такому формулюванні: “Культурологічна лінія сприяє... вихованню їхньої загальної та *гендерної* культури, поваги до національних і світових традицій, толерантного ставлення до представників різних культур, *статей*, віросповідань, рас і національностей”);

– в освітній галузі “Мова і література” визначено, що “змістові лінії сприяють розвитку ключових компетентностей (передусім комунікативної, соціальної і громадянської, загальнокультурної та ін.)”; до цих компетентностей варто додати гендерну;

– у змісті літературного компонента (освітня галузь “Мова і література”) необхідно врахувати, що об’єктами педагогічної дії є не лише учні, а й учениці;

– в описі освітньої галузі “Суспільствознавство” до системи

ключових та предметних компетенцій необхідно додати гендерну компетенцію; необхідно розглянути можливості системного введення “жіночої тематики” до історичного компонента, не обмежуючи зміст цієї галузі темою “Нова роль жінки в індустріальну та постіндустріальну добу”;

- до змісту освітньої галузі “Мистецтво” слід увести розгляд творчого доробку жінок;

- освітня галузь “Здоров’я і фізична культура” містить згадування про юнаків та дівчат, проте це згадування має диференційоване забарвлення, яке можна усунути шляхом заміни слів “юнаки” та “дівчата” словесними виразами, які б (за необхідності) вказували на диференціацію за ознакою статі;

- до змісту освітньої галузі “Природознавство” варто включити гендерний компонент до тем, які розглядають біосоціальну природу людини;

- гендерний компонент необхідно ввести до змісту освітньої галузі “Технології”, що має забезпечити всім учням та ученицям рівні можливості у своїй професійній орієнтації.

Розгляд досліджуваної проблеми дає змогу стверджувати, що імплементація гендерної теорії до вітчизняної системи освіти учнівської молоді сприятиме її залученню до європейського освітнього дискурсу.